СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 121. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 26-го травня 1938. No. 121. Jersey City, N. J., Thursday, May 26, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПЕРШИЙ УСПІХ ЗАКОНОПРОЄКТУ ГОДИН ПРАЦІ І ЗАПЛАТИ

ВАШИНГТОН. — Законопроєкт про найнижчу заплату і найвищі години праці перейшов у палаті представників великою більшістю голосів. Не поміг солідарний спротив представників полудневих стейтів. На основі нього найнижчою початковою платою булоб 25 центів на годину і 44 години праці на тиждень. По році в цілій Америці, в усіх промислах, включаючи фармерство, в яких заробітна плата є нижча, її піднеслосьб до 30 центів на годину. Заразом обнизилосьб працю до 42 годин на тиждень. У той спосіб поступалосьб, аж доки стопа найнижчої плати не осягнулаб 40 центів на годину, а працюючий тиждень 30 годин. Полудневі представники виступили проти цього законопроєкту тому, що життя на полудні значно дешевше ніж на півночі, отже ці зміни потягнулиб за собою далеко більші потрясення ніж на півночі. Та хоча цей законопроєкт перейшов у палаті представників, то передбачають, що він натрапить на великі труднощі в сенаті. Думають, що його там знову відкинуть.

РАДИТЬ АМЕРИКАНЦЯМ НЕ БАЛАКАТИ БАГАТО.

ВАШИНГТОН. — Заступник секретаря Гола, Велес, виголосив промову, в якій радив американцям не критикувати без застанови чужих держав і їх внутрішньої політики, бо в той спосіб тільки викликається ворожнечу до Америки. На привелике здивування цей високий урядовець гостро скритикував двох інших високих урядовців, а саме, секретара війни Вудрінга і секретара внутрішніх справ Ікеса. Першого він скритикував за його гостру промову на адресу диктаторських країв, а другого за те, що відмовився дати Німеччині гелій до цепелінів. Такі бундючні вчинки і промови огірчують інші краї. Те, що в них є інші устрої, ніж ті, що нам подобаються, це не наша справа, говорив Велес.

ЧЕРГОВА ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

КЛІВЛЕНД. — Недалеко Клівленду розбився великий пасажирський літак, що летів з Нюарку до Клівленду. В ньому було десять осіб, які всі згинули відразу. Яка була причина катастрофи, покищо невідомо. Видно, що щось мусіло попсуватись, бо пілот шукав місця, деб міг осісти. Але, не знайшовши його, він ударив в місце, поросле деревами, і відразу запалився. Полумінь притягнула до місця катастрофи коло тисячі автомобілів. Але вогонь був такий страшний, що ніхто не міг приступити до літака. Пільотом цього літака був старий досвідчений летун Брендон, що мав за собою міліон летунських миль, а також був летуном у часі війни. Він також згинув.

КАРДЕНАС АПЕЛЮЄ ДО ПОВСТАНЦІВ.

МЕКСИКО СИТІ. — Мексиканський президент Карденас видав до повстанців відозву, щоб вони зложили зброю. У відозві він говорив, що всім тим, що добровільно зложать зброю, нічого не станеться. У тій відозві також говориться, що теперішній мексиканський уряд прямує до повалення всякого суспільного невільництва і до увільнення Мексика від впливів чужого капіталу.

ТЯГНУТЬ ЛЯ ҐВАРДІЮ ЗА ЯЗИК.

НЮ ЙОРК. — Радні міста Ню Йорку з Демократичної Партії визивали посадника Ля Ґвардію, щоб він щось сказав у справі пошахрування судових реєстрів Ґерсона. Вони говорили, що Ля Ґвардія звичайно такий балакучий, так відважно висказується про суддів, коли йде про якісь інші справи, а ось тут є знаменита нагода скартати суддів за фальшівництво документів, а Ля Ґвардія мовчить.

З АМЕРИКАНСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ.

НЮ ЙОРК. — Шіснацять-літній хлопчина Кароль, що застрілив свою любку, яка була один рік від нього старша і зайшла від нього у вагітність, розказував на суді докладно, як це сталося. Вони обоє порішили самогубство. Напеpед він мав застрілити її, а потім собі відібрати життя. Алe, застріливши її, він не мав відваги покінчити з собою. В годині смерти дівчина поводилася спокійно і заохочувала його до смертного вистрілу. Цілий час вона щось говорила.

БОРОТЬБА З ГАЛАСОМ.

НЮ ЙОРК. — Ліга для поборювання міського галасу вручила головному комісареві нюйорської поліції, Валентайнові, бронзову різьбу, яка припаде в нагороду тому поліційному участкові, що викажеться найбільшою вуличною тишиною. Приймаючи різьбу, Валентайн сказав, що минулого року нюйорська поліція перестерегла коло 300 тисяч людей за викликування непотрібного галасу, а 20 тисячам дала судові завізвання.

В ОБОРОНІ КУЛЬТУРИ, А ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО ВАРВАРСТВА

Цілий світ відчуває, що в Европі є далі ще стільки вибухового матеріялу, що найменший заколот може стати тою іскрою, яка спричинить вибух — нову світову війну. Ось тому ріжні народи і держави, щоб запобігти новому світовому нещастю, йдуть одні одним на далеко йдучі уступки, усувають багато кривд, або принаймні їх облекшують. І ось тому доходить і до того, що приобіцюють у Чехословаччині навіть сто тисяч полякам не то охорону їхніх національно-культурних прав, але навіть повну автономію, щоб тим чином виминути евентуальний збройний конфлікт. Але саме й тому таким великим нахабством і варварством являється те, що тепер діється на українських землях під Польщею. Бо такої польської провокації, як теперішня, досі ще не було, коли брати під увагу, що тепер нібú спокійні часи, та що при владі в Польщі є такий уряд, який заключив з найбільшою в Галичині політичною українською партією угоду про мирне співжиття між українцями і поляками. Не забуваймо, що коли давніше йшов польський наступ, то за те, що українці воювали проти Польщі, що її нищили підпольною боротьбою. Та тепер, у часі т. зв. польсько-української угоди, пішов наступ, і то наступ дикий і варварський, за те, що Українська Церква ставить опір відриванню від неї українських душ, що український робітник зачав творити свої власні професійні організації, що українська жінка зачала підноситись організаційно й національно та культурно вгору, що українська молодь зачала горнутись у свої пластові чи спортові організації, що українські кооперативи навчились існувати самостійно, а українські просвітні організації взялися своїми власними силами до розбудови нашої культури та ліквідації неписьменности по українських селах.

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИКИ В АМЕРИЦІ!

Подавляюча більшість нашої іміграції — це робітники. І тому з особливою радістю витали ми ті новини, які нам доносили про скорий зріст професійних організацій українського робітництва в Галичині. Та тепер бачимо, що той організаційний робітничий розгін польська влада припинила, а українські робітничі товариства розвязала.

УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ В АМЕРИЦІ!

Яка українська жінка не чула досі про діяльність Союзу Українок у Львові? Яка українська жінка в Америці, що вийшла з рідного села і не чула там давно й слова про організацію української селянки, не згадує тепер з подивом праці Союзу Українок, який за короткий час зорганізував понад 40,000 українок, який улаштував по наших галицьких містах такі жіночі здвиги, на яких виступали українські селянки тисячами, десятками тисяч?

Ось ту славну і культурну нашу жіночу організацію польська влада розвязала. А навіть не дозволила на дальше видавання жіночих журналів „Жінка" й „Українка".

УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ!

Ще досі не було такого випадку, щоб у спокійних часах не дозволено на такий зїзд, як той, що його хотіла влаштувати в дні 22. травня 1938 р. наша „Просвіта" у Львові — Мати українського культурно - національного життя в Галичині. На Всенароднім Здвизі й Конгресі мала бути між іншим вирішена одна спільна програма остаточного здійснення клича „Геть з неписьменністю". Це там мала бути покликана до життя „Рада Української Культури", що мала станути на сторожі національних інтересів українського народу. Та, як нам доносять, польська влада не дозволила навіть на виконання отої наскрізь культурної програми. Вона не дозволила навіть на ту культурну маніфестацію українського народу. І таким чином не відбувся ні „Всенародній Здвиг", ні „Конгрес Української Культури", ні навіть Ювилейний Концерт „Просвіти".

Отже нема місця на українській землі під Польщею навіть на культурну працю, навіть на українську культурну маніфестацію. Але є зате місце на такі польські маніфестації, як та, що відбулася в Золочеві 20. квітня 1938 р., коли то польські наїзники, як які дикуни, порозбивали і понищили українські культурні установи, а зокрема народню школу і ґімназію „Рідної Школи".

Оті нові злочини Польщі мусять знайти серед українців в Америці новий відпір. Американський культурний світ мусить знову дізнатись про ті варварства. І мусить про це знати не тільки американський уряд, але треба подбати, щоби про це знав і широкий американський загал. І треба про те дати знати американським робітничим і жіночим організаціям. Словом, треба подбати, щоб усі почули, як переслідує Польща змагання українського народу до культурного піднесення та скромні домагання автономії, до якої зобовязалася міжнародніми договорами з 1919 і 1923 року.

ВИЯВІМ ОДНУ ДУМКУ Й ОДНО СЕРЦЕ!

Ми бачимо, що ті польські переслідування не залякали Рідного Краю. Вони і нас не залякають. Ми переконані, що саме ті переслідування принесуть Польщі певну загибіль і вона полетить стрімголов у ту яму, яку нам копає. Та щоб це сталося, треба нам не тільки вічувати і протестувати. А треба в першу чергу дати якнайщедрішу ґрошеву допомогу. Треба порятувати „Рідну Школу", якій польські дикуни нанесли тисячні шкоди. І треба допомогти „Просвіті" покрити ті величезні кошти, які вона поробила, намагаючись улаштувати Всенародній Здвиг, Конґрес Української Культури і Ювилейний Концерт. Треба допомогти і нашому робітництву в його змаганнях творити українські робітничі професійні товариства. Треба ставати членами „Просвіти". І допомогти також і Союзові Українок перенести ті тяжкі хвилі.

Ось це треба нам виконати і поступити у тій хвилі так, щоб видно було, що коли мова про оборону українського народу, то в усіх нас: одна думка, одно серце. Ось тою думкою і тим серцем ми обіймаємо сьогодня терпіння нашого народу не тільки на українських землях під Польщею. Бо ми знаємо й відчуваємо, як страшно терпить наш нарід під Советами. Знаємо, як він мучиться в Румунії. І як бореться за свої права в Чехословаччині. А коли тепер виставляємо на перший вогонь Польщу, то тому, що звідти маємо ще найточніші інформації про кривди, заподіяні українському народові. І тому можемо виступити перед американським світом з провіреними і певними фактами й документами. А це дуже важне, бо помагає рідній справі лише той, хто виставляє проти ворогів тільки провірені факти їх некультурности, дикунства і нарушення примітивних засад людскости.

ОДНОЮ ЛАВОЮ!

Наступ ворогів, теперішня ситуація в Европі й наша національна гідність вимагають від нас усіх стати в одну лаву. І заговорім від української іміграції, як від обєднаної сили, такою мовою, якою говорить борючийся Рідний Край. Ми віримо, що Українська Іміграція так поступить і в тім переконанні закликаємо її до нових діл і жертв. Порятуймо Рідний Край матеріяльною допомогою тим нашим установам, що тепер потерпіли. І подбаймо кожний у своїй громаді, щоб злочини Польщі дійшли до відома американського громадянства й американських культурних установ.

ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ 72 ФІЛІЙ СОЮЗУ УКРАЇНОК

ЛЬВІВ. — З ріжних міст доносять про дальші ревізії в філіях Союзу Українок. Усі 72 філії одержали від польської влади повідомлення, що їх діяльність припинена. Їх домівки опечатано. По ревізії в домівці централі Союзу Українок поліція вивезла 5 автами всі акти СУ.

ПОВІНЬ І НУЖДА НА ВЕРХОВИНІ.

УЖГОРОД. — По цілім Закарпатті падали в останніх тижнях великі дощі, що спричинили велику повінь, яка наробила величезної шкоди. Тому можна було зарадити, якби влада була взялася за реґуляцію рік, якої населення домагається. Тепер повінь, а минулого року була велика посуха. І весна холодна, а на горах іще досі сніг. Ось тому панує на Верховині нужда, а худоба гине, бо нема що дати їй їсти.

ЇДЕ АМЕРИКАНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ.

УЖГОРОД.—Часописи згадують, що зо Злучених Держав їде делеґація „американських русинів", щоб „рятувати ситуацію" Закарпаття. Одні ставляться до цеї делеґації цілком неприхильно, а другі доражджують підождати і вислухати, що та делеґація скаже. Але мабуть усі погоджуються з тим, що „американські русини" повинні в першу чергу думати про матеріяльну допомогу старому краєві, як це робить інші народи, а потім висилати делеґації з порадами. Згадана делеґація складається з трьох відпоручників американських „карпаторуських" орґанізацій, що є москвофільського напрямку і є за згоду з Чехословаччиною.

ПОЛЯКИ І МАДЯРИ НАТИСКАЮТЬ.

ВАРШАВА. — Польські газети підкреслюють, що Угорщина і Польща є обовязані тепер використати міжнародню ситуацію і положення Чехословаччини та вимогти автономію для поляків і мадярів у Чехословаччині.

ТИСНУТЬ ПОЛЯКІВ У БРАЗИЛІЇ.

ВАРШАВА. — Польська преса взиває польський уряд, щоб негайно поробив усі можливі заходи, щоб рятувати польський характер польської іміграції в Бразилії. З дописів з Бразилії виходить, що бразилійський уряд позакривав польські школи та поробив великі обмеження щодо науки польської мови.

НОВА КОНЦЕНТРАЦІЯ ВІЙСЬК.

ПРАГА. — Переговори між націстичним провідником Конрадом Генляйном і чехословацьким премієром Міланом Годзою не довели до бажаного висліду. Генляйн перервав їх і виїхав на похорон двох німців, убитих у суботу чехословацьким жовніром. Кажуть, що їх убито тому, що не задержалися на приказ жовніра „стій!" Рівночасно з вісткою про перерву в нарадах поширилися вісті про нову концентрацію німецьких військ над чехословацькою границею. А й Чехословаччина не зменшила військових сил, як того домагався Генляйн.

НАДІЮТЬСЯ ВЕЛИКОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

ПРАГА. — Похорон двох націстів, що їх убито минулої суботи, переміниться цілком певно у велику націстичну демонстрацію. Гітлер надіслав великий вінець. А Генляйн виголосить похоронну промову.

ЕВХАРИСТИЧНИЙ КОНҐРЕС.

БУДАПЕШТ. — Уже прибуло яких 60,000 католиків на Евхаристичний Конґрес. Між ними є і делеґація з Америки. Та не буде католиків з Німеччини, а зокрема з Австрії, звідки надіялися найбільше богомольців.

В ПАЛЕСТИНІ ЗАТЯЖНА БОРОТЬБА.

ЄРУСАЛИМ. — Боротьба між арабами і жидами не вгаває. Впродовж не цілих двох годин занотовано 26 випадків такої боротьби. Наслідки: один убитий, ранених 25.

РОЗСТРІЛЮЮТЬ БЕЗ СУДУ.

МАРСИЛІЯ (Франція). — Американський кореспондент подає, що в червоній Еспанії, а властиво в Барсельоні, заносилося на новий кріваний терор. Чекісти зачали виводити ночами вязнів з тюрем і розстрілювати їх без суду. Ось так згинуло яких 20 до 30 осіб. Та тепер уряд це припинив на домагання найвищого суду.

ПРОПАЛА І НАЗВА.

ВІДЕНЬ. — По старій Австрії вже й слід пропав. Уже не вільно вживати назви „Австрія". Край поділено на повіти в такий спосіб, як це було в тих давніх часах, заки Габсбурґи дійшли до влади.

ВТЯГАЮТЬ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ПАРИЖ. — Французький уряд пробує наклонити Злучені Держави стати по стороні Чехословаччини і тим зменшити загрозу вибуху війни.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СЕБЕ ДОБИВАЮТЬ, А НЕ НАС

Що було в Росії з українською справою, коли вибухла світова війна? Чи не пішов на неї особливий наступ? Чи не позакривано українські „Просвіти", чи не здавлено українську пресу, чи не добивано й так не дуже сильне українське національне життя? І чи на передодні цеї світової заверухи не заборонено навіть свято 100-ліття народин Тараса Шевченка?

Та всежтаки прийшло те, що мало прийти. Сталося те, в що вірив і що заповідав той самий Шевченко, якого ювилею так дуже боялася царська Росія. Царат упав. А на його руїнах повстала самостійна Україна. Правда, царський труп ожив іще при допомозі московського большевизму. Але труп —трупом. І його цілковитий розклад неминучий. Тому, коли придивляємося до того, як гнетуть справжнє українське життя в Україні під Советами, то бачимо, що це тільки познака, що советська влада переживає передсмертні судороги. Такі самі, які переживала царська влада з вибухом світової війни.

В подібнім положенні як Совети знаходиться також Польща, що стала поганою наслідницею давньої Австрії. Бо „унаслідила" вона ріжні народи і краї, але не дістала навіть тої крихітки політичного розуму, якого давній Австрії таки не бракувало й завдяки якому вона могла хоч „протягати" своє штучне існування. Бракує Польщі примітивного почуття до пошани права й гідности тих народів, що змушені з нею разом бути, як теж бракує її у тім морі бюрократів, які вона їх має, людей з якоюсь моралю, з якимсь почуттям відповідальности за гідність держави. Ось тому вона є також нічим іншим, а тільки гниючим трупом. Якби вона не чула своєї слабости і не прочувала, що кожне потрясення в Европі може принести її упадок, то не пускалася б на теперішню наскрізь безглузду політику супроти 7 міліонів українців, що є в Польщі. Вона зрозуміла б, що коли сильніші від неї держави йдуть на уступки, коли така Велика Британія полагоджує 600-літній спір з Ірляндією, то очевидно, що тепер такі часи, що й найсильніша держава не може опирати свого існування тільки на насильстві. Здорові державні організми це відчувають. І пристосовуються до того. А коли не мають сили, відваги і розуму пристосуватись до цього такі державні сумішки як СССР чи Польща (інші поминаємо!), то це тільки доказ страшного внутрішнього розкладу тих держав. Це наявний доказ, що при кермі тих держав нема людей, що уміли б чи хотіли б глядіти вперед. І так, а не інакше, треба дивитись і на ті варварства, про які нам доносять з українських земель під Польщею. Скільки ми через них не потерпілиб, маймо на увазі, що це Польща сама себе добиває. Советський труп уже зіграв свою ролю на міжнароднім полі своєю останньою глупостю, своїми „чистками", виявляючи ними наглядно своє безсилля і свій розклад. Те саме діється тепер з Польщею, а зокрема з її нищенням українського життя.

ЯК ТЕПЕР, ТАК І ЗДАВНА

(Як Польща після загарбання Галичини Казимиром Великим старалася знищити наш нарід і віру).

(1)

Сьогодні українські землі під Польщею переживають важкі часи. Поляки вже і не криються з тим, що хочуть нас спольщити. І задля того працюють усі партії від найлівіших до найправіших. До того мають засоби — яких лише хочуть.

Коли польський король **Казимир Великий** витратив на заході землі у війнах із прусськими хрестоносцями, звернув свій зір на Галичину ще за останнього галицького князя Юрія II. (Болеслава Тройденовича), що не мав сина, тільки дочку. Казимир іще в 1339 році умовився був на зїзді у Спіжу (нинішня Словаччина) з угорським королем Людвиком, а на основі тієї умови Казимир мав одержати Галичину, одначе угорські королі матимуть право викупити Галичину для себе.

І зараз по смерти Юрія II. вибрався Казимир В. на **Львів.** Щоправда, тоді ще не йшов він на те, щоб завоювати Галичину, бо й не мав так багато війська. Він тільки з невеликим відділом прокрався до Львова, щоб **загарбати княжу скарбницю** і тоді забрав безмежну скількість золота, срібла та дорогоцінностей, м. і. два золоті хрести, в які вставлена була значна частина хреста, що на нім розпняли були Ісуса Христа, й дві корони, багато ріжними самоцвітами висаджувані, шати і княжий престіл. Все це загарбав і **казав вивезти до Кракова.** І сам вернувся до Кракова того самого місяця.

При тій нагоді пізнав Казимир слабі сторони українців і постановив галицьке князівство зайняти на все. Вибрався з великим військом на схід, зайняв Перемиське князівство, Сянік і Любачів, а вкінці Львів. Та всеж не пішло Казимирові так легко і війна за Галичину велася ще пятнацять літ, а саме в рр. 1344, 1346, 1350, 1353 і 1366.

Після смерти Казимира дістав Галичину як ленно від короля Людвика угорського Володислав Опольський. Він був зовсім **незалежний від Польщі**, так, що за товари, які приходили з Галичини до Польщі, треба було навіть платити мито. В 1379 році Володислав відступив Галичину угорському **королеві за Шлеськ.** Коли ж у 1386 році литовський князь Ягайло став королем Польщі і через те Польща скріпилася, Ягайлова жінка Ядвига зайняла. Галичину (1387 р.).

Після столітніх війн Польща вийшла, щоправда, переможницею, всеж не змогла спольщити українців. На перешкоді стояла українська віра й українська мова.

Поляки знали, що лише тоді, як відберуть українцям їх віру, зможуть переробити їх на поляків. І вже в 14. столітті під покришкою релігії **старалися винародовити** на силу українців. Це признає навіть польський поет **Міцкевич,** який викладав у паризькому університеті історію словянських літератур. Він каже: **„Якаж то була потуга, що пхнула польську народність на руські землі, а відіпхнула аж за Дніпро руську народність і мову? Ця потуга то був костел, який ставав у справі польської народности".**

А треба знати, що тоді, коли в інших европейських державах релігійна нетерпимість (нетолеранція) вже майже зникла була, в Польщі вона шаліла. Поляки, як про це говорять їх власні історики, в 18-му столітті впали під оглядом освіти на рівень 15 і 16 століття, так, що їх уважали **варварами.** Ось що каже про свій нарід історик **Бандтке:** „В усій Европі розуміли про польський нарід, що він є в тім самім віці дитинства і на цьому ступні варварської дикости та грубої непросвічености, в якому була у середньовічних часах уся Европа. Був це нарід, що поринув у забобонах і нетолеранції (нетерпимости), судили чарівниць, топили чарівників, мучили на тортурах, не дозволяли поселюватися іновірцям по містах, основувати ремесла, поживитися для краю, противилися сходячому світлу з хитрістю". (Бандтке, том II., стор. 515 і 520, Вроцлав 1820 року).

Щоб завести одну віру, а тимсамим і державну одноцілість, польські королі відразу стали на силу в Галичині поширювати **латинство,** визнавців латинської віри протегували, а визнавців грецької віри гнобили. Польський історик **А. В. Мацейовскі** каже: „В міру, як русини переходили під чужу владу, їх єдність щораз більше розполовлювалася, бо спокійна їх вдача казала їм годитися з долею, яку їм зготовило провидіння, коби лише забезпечено їм і пошановано їх народність, що зосереджувалася в грецькім віроісповіданні, наче в одному огнищі".

Польща, як лише прилучила Галичину, стала переслідувати українську Церкву, її епископів проганяли, боярів і нарід переслідували. Всеж зпочатку хіба слабодухи переходили на латинство, як про це свідчить польський історик **Лелевель:** „То цей то той, задивившись на великі ласки, що їх признавали католикам, більше, для хліба може, ніж задля віри богослуження пішов слухати".

І нераз **українці повставали явно проти Польщі,** щоби боронити своєї віри, або мирними умовами старалися забезпечити свою віру й народність.

Вже король Казимир Великий перемінював українські церкви на костели, роздаровував польській шляхті добра українських бояр, обмежував права українців і надавав почесті й уряди тим українцям, які покинули свою віру. **„Котрий боярин дав себе перехрестити на латинське, той зараз значіння і впливу набирав, ставав людиною до всього"** (Морачевскі, кн. 4., стор. 265). Тому то намісник Галичини, **Дмитро Детко,** щоб рятувати нарід від польських релігійно-національних переслідувань, у порозумінні з Данилом із Острога покликав татарів на поміч*). **А треба знати, що татари (хоч не християни!) вміли ліпше пошанувати українську віру, ніж поляки. Бож провідники татарських орд, які нераз плюндрували Україну, брали в опіку київського митрополита з усіми його духовниками, церквами і посілостями. І так у грамоті хана Усбека з 1313 р. сказано: „Ніхто не сміє кривди чинити Церкві, митрополитові Петрові і його людям, архимандритам і священикам. Їх міста, округи, села, краї, ловецькі ревіри, пасіки, левади, ліси, винниці, городи, млини та двори мають бути вільні від усяких данин і мита, бо все це боже".**

Поляки хваляться, що Казимир надав для міста Львова права, т. зв. „Юс тевтонікум" (себто німецьке) в 1356 році. Історики вважають цей документ за пізніше сфабрикований. А хочби цей документ був і правдивий, то він був звернений на винародовлення українців. Бо сказано в ньому: „Дамус Юс тевтонікум ремовентес ібідем омнія юра рутенікалія ет консветудінес". (Себто: скасував усі права та привілеї русинів, а чужі запровадив).

Ще більше стали обмежувати права українців Казимирові наслідники. Із річників історика **Меховіцюса** з 1375 року довідуємося, що король Людвик для новонастановленого латинського архиепископства **в Галичині перемінив українську церкву на костел.** Це саме потверджує польський історик Длуґош, а папа Григорій говорить про те в буллі „Дебітум пастораліс офіції". Крім того папа при помочі того ж короля основував **латинські епископства в Холмі, Перемишлі та Володимирі, на місце українських. Це викликало такі неспокої, що малощо не прийшло до війни** (Морачевскі кн. 5, стор. 205 і 209).

В 1412 році українську катедральну церкву в Перемишлі на приказ короля Ягайла серед плачу та голосіння і проклонів священиків і народу перемінили на костел, а мощі покійників повикидали із гробів і посадили латинське духовенство (Морачевскі кн. 8., стор. 80, Длуґош стор. 131).

Той же король у 1434 році дав українські церковні добра: Яслиська, Короликова, Біскупичі, Даліїв і Нова Ясінка (в Сяніччині) латинському епископові в Перемишлі.

Коли **українська шляхта** побачила, що її права так топчуть, **зібралась у Львові,** куди був приїхав король Ягайло. Вона просила короля, **щоби припинено нищення українських церков і щоб не силувано греко-католиків переходити на латинство.** Ягайло обіцяв сповнити домагання української шляхти. Та на обіцянці скінчилося, бо Польща й далі не допускала греко-католиків до публичних урядів, а українську шляхту зрівняла (на основі розпорядку з 1413 і 1433 р.) з польською лише тих, які прийняли латинську віру (Лелевель „Дзеє Літви і Русі" стор. 147).

В соймі в Люблині 1448 року вся Литва загрозила, що відділиться від Польщі, коли й далі топтатимуть права греко-католиків. На основі декрету з 1497 р., який потвердив король Олександер 1502 і Жигмонт 1519 року, влада не приймала зізнань українських свідків проти поляків, а всеж жадала від українців більших такс в урядових справах.

В 1414 р. Польща скасувала українське епископство в Галичі й українці галицької архиепархії до 1539 р. не мали епископа. **Митрополитські добра за той час попереходили в руки ріжних світських поляків, яким Польща передала теж владу над українським духовенством.** А в 1507 році король Жигмонт надав латинським архиепископам право іменувати на Русі світських і духовних заступників, які **мали право візитувати „руські синагоги"** (так згірдливо Польща прозивала українські християнські церкви!) **та їх „попів", їх і інших слуг „синагог" карати і поправляти.**

(Кінець буде).

*) Згаданий уже польський історик (кн. 4. стор. 165) каже про це: „Підлих лише людей, не обходить пошанування їх релігії і народности, тому то Дашко (Дмитро Детко), князь перемиський, королем (Казимиром) намісником руських земель настановлений, порозумівся з Данилом із Острога і запросив татарів на поміч".

Людське життя, наче гра в кості. Коли нам не попала в руки та кістка, якої хочемо, треба старатися якнайкраще вихіснувати ту, яку нам дала доля. **(Теренцій).**

Два роди сліз проливає жінка: сльози жалю і сльози зради. **(Сенека).**

Сонце що дня нове. **(Геракліт).**

Жінки в церкві святі, на вулиці янголи, в хаті чортиці, у вікні сови, а на порозі — сороки скрегітливі. **(Шекспір, „Отельо").**

Така то війна: рано високо в горі, вечором глибоко в долах. **(Наполеон).**

Не приймай ніколи прислуг, за які треба заплатити залежністю. **(Бойстон).**

Хто після гріха зараз поправиться, чорта не втішить, а душу свою спасе. **(Сервантес).**

ТОМУ 90 ЛІТ ХОТІЛИ „АНШЛЮСУ".

Німці, що вже тому 90 літ бажали злучити в одну державу всі землі, заселені німецьким народом, звалися франкфуртисти. Назва ця пішла від того, що вони нараджувалися у місті Франкфурті. Лівиця тих франкфуртистів хотіла всіх монархів, що володіли в поодиноких німецьких краях, а тому й австрійського цісаря (в Австрії володів тоді цісар Фердинанд) усунути й утворити одну німецьку республику. Задля того ті німці з поляками (бо поляки думали при тій нагоді відбудувати Польщу), з мадярами й італійцями злучились у Відні та вчинили були в 1848 році революцію, яку австрійський уряд здавив.

Як бачимо, то історія повторюється. Те, що бажали зробити франкфуртисти в 1848 році, здійснилося в 1938 році, завдяки Гітлерові. Він заключив союз з Італією та Мадярщиною, скасував Австрію і прилучив її до Німеччини. Котрогось гарного дня може ще прилучити до Німеччини і частину Чехії, заселену німцями...

АПОСТОЛ ПЕСИМІЗМУ ПРО ЛЮБОВ

150-ЛІТТЯ УРОДИН АРТУРА ШОПЕНГАВЕРА*).

Артур Шопенгавер, творець новочасного песимізму, ґеніяльний та гарячий апостол резиґнації та відречення. Та сам він уживав і навіть надуживав дочасних утіх і розкошей, а виправдував свою непослідовність тим, що фільософ не повинен бути святий. Шопенгавер був перший европейський фільософ, що включив проблему сексуального життя до цілости своєї системи. Навіть присвятив цьому питанню окремий трактат п. з. „Метафізік дер Гешлехтелібе" (Метафізика сексуальної любови). Сам він уважав цей трактат одною з найцінніших своїх праць, як це каже у спогадах. Воно справді так є. Ця невеличка Шопенгаверова праця справді невеличкий літературний архитвір, зразок фільософічного міркування.

Заки зясуємо фільософію любови Шопенгавера, треба підкреслити, що він не належав до тих мислителів, які будували свої висновки на основі самої лише обсервації. Основою Шопенгаверових роздумувань була все жива правда власного досвіду, те, що сам пережив і перетерпів. Тому твори Шопенгавера не є безбарвні фільософічні абстракції, а є це, безпосередні, кровю писані документи душевних мук, літературно-фільософічні злети й упадки; це перебутий ним самим тернистий шлях до власної сумної правди про світ і людину. Відси то походить цей, так рідко у фільософів подибуваний, сильний особистий тон його творів, ця ориґінально шопенгаверівська пасія, яка рішила про велику популярність і почитність Шопенгаверових творів.

У молодих літах був Шопенгавер дуже змисловий (пристрасний). Сам він наче бачив у цьому потвердження свого ґенія. Вірив, що збільшена його сексуальна пристрасність є фізичною основою небуденних інтелектуальних здібностей. Кермувався буйним еґоїзмом, любив вигоду й безоглядну незалежність, тому не оженився, а виправдував це так, що родинні обовязки моглиб йому перешкодити працювати для добра людства...

На вступі до „Метафізики любови" закидає Шопенгавер великим фільософам, що займалися найабстрактнішими, відірваними від життя справами, шукали розвязки загадки буття, творили ідеали людського життя, а занедбували одно з найважніших питань людського життя: не займалися аналізою любови. А любов, попри інстинкт самозбереження, це **найсильніший вияв волі життя,** один із головних моторів людського діяння; вона відбирає спокій найбільш ученим і наймудрішим, ломить найбільші карієри, зводить найчесніших на манівці злочину та проступку, бере у своє ярмо велитнів і дрібних людей; любов (як це справедливо говорили у старовину) це тиран богів і людей: „Ту деорум гомінумкве тиранне, Амор!" (Любове, ти тиране богів і людей). Великі герої, що ніколи не жалілися на свою долю, признавалися до своєї слабости, коли ними заволодів демон сексуальної любови.

Автор уважає це своєю заслугою, що **перший піддав фільософічній, точніше кажучи, фізіольоґічній аналізі любов, що досі була головною темою поетів.** Поети оспівують любов уже довгі століття якнайгарнішими словами, змальовують пекло й небо любовного захопленя, прибирають її авреолею святости й достоїнства, одначе не пояснюють її найглибшого, **метафізичного** змісту, що вміщується в **інстинкті.** Сам інстинкт має вищі, позаодиничні (неособисті) цілі. **Інстинкт має на увазі не наше особисте щастя, лише добро будучого покоління, інтерес людського роду.** Це інстинкт надає любові силу живлової пристрасти і робить так, що все нам перша любов здається останньою, а остання першою; що коли любов заволодіє нами, вже заздалегідь кажемо собі, що це неможливо, щоб вона погасла; віримо незломно, що будемо любити лише раз у житті, до самої смерти... Інстинкт надає тон усьому нашому психічному життю, робить із нас своє „знаряддя і годинник" пристрасти, супроти якого усяке розумування — безсиле — „Міт Гевальт ерґрайфт унс Лібрайц вайблі-хер Гештальт", сказав Гете. (Насилу полонює нас жіноча краса).

Любов і найпоетичніша на око, найніжніша у своїх зовнішніх виявах, це поправді вислід зіндивідуалізованого полового гону, інтуїція інстинкту, що добачує в даній особі найдосконаліше знаряддя для своєї мети: привести на світ дитину можливо найдосконаліших прикмет (Алле Ферлібтгайт, ві етеріш зі авх Ґеберден маґ, вурцельт аляйн ім Гешлехтстріб). Тому годі у випадках еротичної „інфекції" пристосовувати обективні, раціональні критерії. Такі питання, як нпр. „Що він у ній бачив? Чого так її обожає" і т. д., мусять статися реторичними питаннями, бо тут іде про справу зовсім ірраціональну й таємну, себто тому, що **інстинкт не зраджує нам своїх плянів, ані не просить у нас дозволу...** Коли залюблені дивлятись одно на одне тужно та пристрасно, розгорюється в їх поглядах вогонь нового життя. Самособою, вони не здають собі справи з того та у своїй святій романтичній наївности думають, що це йде про їх щастя і будуччину, а в дійсності вони є сліпі виконавці суверенної волі інстинкту. Змагання залюблених злитися в одну істоту здійснюється вповні щойно в потомстві, в якому **злучуються з собою дідичні прикмети батька й матери.**

Коли двоє людей ріжного полу припадково стрінуться на вулиці та одно до одного приглядається докладно наче дослідники; коли наречений критично обсервує зовнішній вигляд нареченої, то ґеній людського роду робить „терснознавчі" пошукування, досліджує можливості здійснення своєї позаіндивідуальної і понадіндивідуальної цілі.

Інстинкт плодження, як ґенеза полової любови, пояснює теж більшу постійність у любові жінки ніж чоловіка. Чоловік як заспокоїв пристрасть, тужить за зміною, тому то кожна інша жінка, тому, що вона інша, подразнює його більше, ніж та, до якої він має право. А любов жінки зростає після сексуального задоволення, поглиблюється духово. Бо природа приказує їй, щоб вона зберегла для своєї дитини опікуна й оборонця. Отже її постійність у любові є також на услугах людського роду.

Такі то причини, що ми ними кермуємося в любові, кажуть нам вірити, що **любов це лише замаскований інстинкт.** Бо рішають головно фізичні огляди. Найважнішу ролю відіграє будова тіла, яка каже не звертати уваги на недомагання лиця, гарні ноги, зуби. Притягаючу силу для чоловіка мають гарні, повні жіночі груди, бо заповідають обильний корм для будучої дитини. Рішальним чинником є вік. Бо молодість і без краси має якусь принаду, а на красу без молодости ми рівнодушні.

Чоловіки й жінки говорять неправду, коли впевняють, що залюбилися в духових прикметах своїх партнерів. Бо метою **подружжя не є обмінюватися думками, приставання з духами, лише приводження на світ потомства.** Подружжя з любови заключують в інтересі людського роду, а не для щастя молодят. **Тому то вони так часто нещасливі.** „Хто жениться з любови, той терпіти буде все життя" — каже народня приповідка. Жінка яка йде за голосом інстинкту (популярно кажуть: за голосом серця...) волить бідного юнака, ніж старшого багатого чоловіка, складає часто своє особисте щастя на жертівнику добра людського роду, поносить жертву, щоб могла привести на світ здорову, гарну дитину. Так то до заключування подруж доходиться обо коштом одиниці, коли подружжя заключають із любови, або коштом людського роду, коли подруги побираються на основі розсудку.

Шопенгавер зазначує, що його погляд на любов ні трохи не зменшує її. Щоправда, відбирає їй її романтичну красу, одначе видобуває її глибокий метафізичний змисл, показує її справжнє біольоґічне значіння. Вже поети прочували, що любов сильніша ніж смерть, хоч не знали ще фізіольоґічного механізму любови. Бо пристрасть (жадоба), що є динамікою любови, є жадобою безсмертности у дальшому **житті людського роду.**

Зясований тут погляд Шопенгавера на любов є в тісному звязку з основною тезою його фільософії. Згідно з тією тезою **світ** у найглибшому своєму змісті **це сліпа, невгамована жадоба й бажання, ірраціональна воля, яка не дається ніколи оконечно приборкати, заспокоїти. До такого погляду дійшов Шопенгавер, узагальнюючи природу людського духа, в якому бачив наче модель усесвіту. Жадоба та змагання, що виявляються у нашій приємності та прикрості, в усіх наших почуваннях і бажаннях є** — на думку Шопенгавера — **субективним висловом обективної істоти світу, його одностайної, універсальної праволі до життя та трівання. Наймогутнішим виявом тієї праволі у людині є любов.** Самособою, що такий погляд у неминучому наслідку мусів довести до песимістичних висновків і до пошуканки визволення з життєвих мук у нівеченні волі до життя — в буддійській Нірвані.

Фільософія любови Шопенгавера, що показує людину як безвільне знаряддя невідомих їй цілей, була ще одною спонукою, яка казала фільософові вірити, що життя це Танталеві муки. І Шопенгавер кінчить свій гарний трактат таким песимістичним акордом: „Коли зо становища наших роздумувань поглядаємо у хаос життя, бачимо, що всіх узяли в свої кігті нужда й терпіння, всі виснажують свої сили, щоб заспокоїти безконечні потреби та поборювати всякі терпіння.

„В заміну за свої труди вони дістають лише сумну надію продовжити на хвилинку нужденне, повне мук животіння.

„І ось у цій життєвій мішанині залюблені поглядають одно на одне з тугою — чому так таємно, трівожно та крадьки? Бо вони зрадники, які у кривці намагаються увіковічнити біль і муки, поглибити неспокій та нужду життя..."

*) Артур Шопенгавер родився 22. лютого 1788. року в Данціґу, помер 21. вересня 1860 у Франкфурті, німецький фільософ; приймає як корінь і суть усіх річей (Кантове: „Дінґ ан зіх") волю до життя, яка у світі переходить ріжні ступні обективізації; а що воля до життя повна суперечностей, то заперечення її — одинокий вихід із цього скрутного становища (песимізм). Головний твір „Світ як воля і уявління".

Анекдота про Мазарінія.

До кардинала Мазарінія приходили раз-у-раз бідолахи, які добре знали, що кардинал радо дає запомоги бідакам зо своїх багатств. Одначе кардинал любив притім лише тих, що швидко й коротко говорили йому своє прохання.

Одного разу зголосили кардиналові, що прийшов якийсь нуждар, який теж хоче просити допомоги.

— Добре, хай увійде, — сказав кардинал — але вільно йому сказати лиш три слова.

Нуждар увійшов і сказав:

— Голод і холод!

Мазаріні схилив голову, а потім звернувся до свого секретаря зо словами:

— Хліб і дерево!

З ДНЯ

ДВА КІНЦІ.

Львівська книгозбірня „Вістника" видала ще одну дуже цінну книжечку, написану відомим українським публіцистом Дмитром Донцовом, під заголовком „Де шукати наших традицій".

Як відомо, Д. Донцов має серед ріжних українських суспільних діячів і політиків багато противників. Бють його такі „католики" як О. Назарук, бють його угодовці, бють соціялісти, бють большевики. А інколи буває, що вдарять його і свої таки „націоналісти", хоч він перший науково обгрунтував український націоналізм. Та видно, що коли проти нього аж стільки людей ріжної шерсти спрягається, то він таки щось варт. Кажуть, що громи вдаряють тільки у високі будинки і дерева, а не в купу гною.

ЯК З НИМ ВОЮЮТЬ?

Та найцікавіше те, що воюють проти нього всі ті „чесні" противники не в ідеольогічній площині, тільки в особистій. Ніхто з тих критиків не сяде за стіл і, прочитавши спокійно писання Донцова, не скаже розважно: „Та гадка не добра; ось так повинно бути". Вони загальниково говорять, що „Донцов анархізує українське життя", „зводить на манівці молодь", „нищить наші старі традиції". А деякі з його критиків, як от згаданий пан Назарук, таки просто денунціюють його польській поліції і кажуть, що якби не Донцов, то не булоб на українських землях під Польщею революційних випадків.

В той спосіб воюють ті пани: все загальниками, а ніколи чимсь конкретним.

НАШІ ТРАДИЦІЇ.

У згаданій книжечці „Де шукати наших традицій" Донцов каже, що народні традиції це дуже важна річ. Він дословно пише: „Народ без традицій не живе, а животіє. Коли тратить свої, йому вбивають у голову чужі, бо не може жити ніяка людська збірнота без певних правил і приказів. Традиції — це панцир, який хоронить збірноту від ворожих ударів, немов тіло-вояка".

Але заразом Донцов завважує, що є двоякі традиції: є в нас традиції Мазепи та його боротьба з Москвою, але є в нас також традиції Кочубея, який служив Москві і хотів зрадити Мазепу. Мазепа за те відтяв йому голову. Алеж котрі з тих двох традицій шанувати? Одні люди вірят: у боротьбу з Москвою і вибирають традиції Мазепи. А інші, що хочуть далі служити Москві, вибирають традиції Кочубея.

Таких випадків у нашій історії є тисячі. Наша історія має багато прикладів, у яких наші політики і державні мужі боролися з Москвою, або мирилися з нею; а також боролися з Польщею, або мирилися з нею. Також українська політична література має багато таких ідеольогів, які проповідували мир, або боротьбу з ворогами України. Ми, дивлячися з історичної перспективи, вибираємо собі або одні традиції, або другі. Але котрі з них кращі? На це точно підповідає Донцов, кажучи, що ті кращі, які вчать наш нарід боротися та кажуть стояти власними силами.

ТРАДИЦІЇ В ЛІТЕРАТУРІ.

Ті наші історичні традиції знайшли відгук і в нашій літературі. Одні письменники в своїх творах проповідують спокій, пацифізм, братолюбство, кажуть зо всіми годитися, всім уступати, бо, мовляв, „люди не звірі". Інші письменники дивляться на життя так, як воно є, і говорять, що люди не конче смирні ягнята; деколи вони є голодні вовки, які слабшого роздирають.

До героїчних авторів Донцов зачисляє Шевченка, Лесю Українку, Олену Пчілку, почасті Франка й інших. До тих письменників, що то проповідували вічний спокій, братання, між іншими він зачисляє й Григорія Квітку Основяненка і про нього пише: „Коли читаєте, як Квітка на одній лише сторінці одного свого оповідання („От тобі й скарб") тільки й бачив в Україні, що: „веселеньке сонечко", „дощик", „калюжки", „холодок", „хмариночки", „пташечки", і „травичку" — всі оті пересахаринені здрібнілі нугати — там, де дантейське пекло вбачалося Шевченкові, — то нераз заздриш безтурботній прекраснодушності тих фільософів миру і тишини. Яким рожевим, яким щасливим, яким певним, яким безпечним видавався їм той світ, що був світом рабства, стогону і конфліктів".

ВАЛИТЬ СТАРИХ „БОЖКІВ".

Найсильніше вдаряє Донцов у М. Драгоманова, що в своїх творах старався таким неоправданим братолюбством і пацифізмом затруїти душу нашої суспільности. А притім він хотів притупити серед українців націоналістичне почуття і на його місце защіпити любов до всесвіту, або бодай любов до всесловянства, на переді якого стояла Москва. Всі свої аргументи проти Драгоманова Донцов піддержує цитатами з Драгоманових писань.

ДУХОВЕ НАСТАВЛЕННЯ.

Донцов виразно зазначує, що йому не йде про саму форму суспільного устрою: чи це старий князівський устрій, чи пізніший гетьманський, чи козацько-республиканський. Йому йде про зміст, про бойового духа, який уміє відбити ворогів і заслонити від них свою державу.

Він говорить, що в нинішних часах „безнастанно нописуються гаслом „в єдности сила", але забувають додати: і в дисципліні, в твердости караючої руки, яка не щадить і не прощає... Коли отаман Бородавка пив і гуляв, зволікаючи з походом, нехтуючи приказ Сагайдачного, гетьман — доносить лаконічно Літопис — „Бородавці пяному шию утяв". Не чекав, аж протверезиться. Не журився Сагайдачний міркуванням про цінність людського життя".

ЯК КРИТИКУЄ „НАРОДНА ВОЛЯ".

Скрентонська „Народна Воля", подібно як інші часописи духово з нею споріднені, не входить у дискусію з отсими думками Донцова, з його цитатами. Себто, не твердить, що „нам героїчного світогляду не треба, а краще нам миролюбний світогляд"; також не заперечує, що „та і та цитата з Драгоманова неправдива: Драгоманів ніколи того не сказав". Ні, цього всього „Народна Воля" не робить. А дискутує з Донцовом ось так: вона наперед, так собі на слово, стверджує, що Донцов у тій книжці проповіде диктатуру, а потім уже в цілій статті доказує, що нам не треба диктатури. В числі з 17. травня ц. р. вона дословно пише: „Під таким наголовком („Де шукати наших традицій" — Ред.) випустив відомий рабін наших фашистів у Львові, Дмитро Донцов, нову книжку, в якій баламутить голови нашій молоді тим, що українці повинні шукати спасіння в диктаторській владі. Мовляв, країна була сильна лиш тоді, коли в ній була диктаторська влада, і почала упадати, коли ріжні шкідники почали проповідувати ідеї свободи і демократії".

Далі вже йдуть докази, що нам не треба диктатури. Себто йде боротьба з вітряками, бо Донцов саме найбільше підкреслює у своїй книжці потребу свободи для народу і високо цінить козаків за те, що за ту свободу готові були покласти життя. Але соціялісти це промовчують, а стараються нищити свого противника крутійством.

М. Костишин.

ПРИВІТ

(У 25-літній ювилей тов. „Вільна Україна", від. 200 У. Н. Союзу, Вудгейвен, 29. травня 1938).

Мов сонце вітає в цю срібну хвилину,
Благословить труди в жданий ювилей,
Що Союз зєднав вас в багату родину
Під гомони гасла, немов Прометей.

Здвигнув силу духа в розлитому слові,
В батьківських змаганнях силу покріпив,
Бо труд невсипущий заяснів в обнові
І чільні ідеї як слід завершив.

Він дальше прямує до мети одної
І порив завзяття вогнями горить,
Що хвилі вливає надії живої,
До вольности духа шлях сильний мостить.

І ви під тим гаслом святкуєте свято,
Щоб чільно признати заслуги змагань,
Бо труднощів було багато, багато,
І для вас немало осталось завдань.

Щоб гасло рознести у кожну хатину,
Духа підкріпити до нових хотінь,
Щоб жниво доспіле в цю срібну хвилину
На славу зібрати з нових поколінь.

Мов сонце вітає в тій срібній хвилині,
В веселім настрою минається час,
Згадайте чутливо в зєднаній родині
Про тих, що спочити відійшли від вас.

Згадайте всі труди, завзяття, посвяти,
Віддайте належний заслузі поклін;
І в творчості рідні, не слід спочивати,
Бо нарід осудить і кине проклін!

Хай вас у змаганнях не морить утома,
За край і за нарід рветься дух живий,
Згине в Україні Вавилон, Содома,
Скріпиться Союз наш, Батько дорогий.

КОМУНІКАТ

Союзу Українсько-Американських Демократичних Клюбів стейту Ню Йорк.

Щоб могти вести українську роботу і пропаганду в користь української справи, треба на те фондів. Союз Українсько-Американських Демократичних Клюбів стейту Ню Йорк, який веде працю в тім напрямі від низки літ, ухвалив уладити для цеї цілі т. зв. **День Стейтової Організації** стейту Ню Йорк, який відбудеться в неділю, 12-го червня (June) 1938. **в Українськім арку в Когоз, Н. Й.**

Отсею дорогою хочемо попередити українські громади й організації в цілій нашій околиці, щоб на той день вздержались від інших імпрез, а прийшли всі громадно на цей „День". Запрошуємо також представників та гостей з подальших околиць.

Запрошено й багато визначних американців. А з українців також п. С. Ярему, посла до стейтової леґіслятури.

Буде промовляти між іншими і п. М. Пізнак, голова Стейтової Організації. Просимо громадянство якнайчисленніще прибути та взяти участь у тім дні стейтової Організації й допомогти добрій справі. Хто бажає інформацій, хай зголоситься до рекордового секретаря:

D. ZALOPANY
P. O. Box 284, Cohoes, N. Y.

Екзекутива Союзу Українсько-Американських Клюбів стейту Ню Йорк.

С. Мусійчук.

ВЕСНЯНИЙ ДОЩИК

Земля, як личко мами старої,
Зморщками зрита, сумна, суха
Жде з висот неба води живої,
Що її хмарка кине сюда.

Хмаронько Божа, доню весняна,
Прилети з вітром з дальших світів,
Зроси личенько рідної мами,
Щоби втішалась серед цвітів.

Зроси сльозами зірок небесних
Гори й долини, діброви й гай,
Щоби зростали квіти прекрасні,
Щоби ожив тут на землі рай.

Розмочи груди орного поля,
Щоб вся ростина пишно зійшла,
Щоб людям в жнива всміхнулась [доля,
Щоби їх праця марно не йшла.

Умий доріжки й стежки у поле,
Щоб чистим шляхом йшли рільники,
Щоб скородили рівнини й доли,
Щоб мали хлібець Божі діти.

Іде вже хмарка синя з заходу,
Дощик як манна з неба росить;
Чей ми діждемо земельки плодів,
Господь нам труди благословить.

Кваліфікації на вчительську посаду в Польщі.

Інспектор: Бажаєте дістати вчительську посаду? А маєте потрібні кваліфікації?

Кандидат: Прошу, свідоцтво льояльности!

Інспектор: Знаменито! Вистарчить!!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Підтримаймо рідні українські інституції!

Наше українське життя в Америці розвивається щораз більше, й то розвивається у всіх ділянках. Маємо великі запомогові інституції, де українська працююча еміґрація вложила мільони своїх грошей, будуючи тим робом великі твердині не тільки запомогових інтересів, але й нашого національного життя. Маємо теж розвинені політичні організації, які співпрацюють з рідними землями в цілім відновлення української державности.

Та ми не звернули належної уваги в один, дуже важний бік, а саме в сторону економічно-фінансової організації. Колиб ми нині з олівцем у руках обчислили в кожній місцевості, скільки то українці вкладають до банків своїх ощадностей, то з дива не моглиб вийти! А чейже ці гроші можна би було легко сконцентрувати в своїх українських фінансових інституціях-банках. Треба тільки доброї волі, свідомости та довіря до справи.

Щоб не бути голословним, візьмім за примір наше „Українське Щадниче Товариство" („Юкрейніен Сейвінгс Компані") в Клівленді. Цей банк, зорганізований іще 1915 року заходами українських щирих патріотів та при помочі малих ощадностей українського робітника, став нині поважною фінансовою інституцією, яка обертає поважним капіталом. Банк має державну запоруку, а саме $5,000 для кожного, хто вкладає свої ощадності до банку. Що більше, коли йде про відсотки („інтерест"), то український банк платить 3%, тоді, коли інші банки платять тільки 2%. Якщо мова про іншу діяльність банку, то візьмемо ось хочби такий приклад: За цілий час існування банку 1,200 українських родин закупили через нього доми та ріжні інші нерухомости („праперти"). А треба знати, що тільки малий процент українських родин іде з такими справами до українського банку. А що було-б, колиб так ціла українська громада Клівленду, яка начислює коло 25,000 душ, зрозуміла вагу своєї рідної фінансової інституції та вкладала до неї свої ощадності? Чи не малиб ми могутньої української фінансової установи, де малиб заняття кращі з наших дітей, які покінчили американські фахові школи чи університети? На підставі непереобільшених обчислень є понад $10,000,000 українських грошей у самому тільки Клівленді в ріжних банках. Та чи не булаб це велика сила, якби цей великий капітал був ульокований в українській установі? Числім, скільки наших людей моглиб знайти відповідне заняття тільки в самому Клівленді! А тепер така інституція, що опирається на ощадностях чи вкладах громадянства, мала би що від часу жертвувати більші суми на ціль наших національних потреб. Український Народний Союз є аж надто добрий приклад на правдивість того, що твердимо, бо він крім своїх чисто асекураційних завдань провадить також національну роботу та жертвує великі гроші на національно-українські потреби в Америці й у старому краю.

Ось стільки про одну тільки місцевість Клівленд, яка зуміла зорганізувати свій власний банк.

Але на цьому можемо вчитися, скільки ми взагалі можемо тут зробити. Зазначую, що не йде нам про рекляму одного чи другого банку, але сором огортає свідомого українця, коли дивитися, скільки то грошей випускаємо зо своїх рук через нашу незорганізованість та невміліть! Жиди чи італійці давно вже цю справу розвязали, і розвязали її додатньо для їх національних та економічно-фінансових інтересів. Чомуж подамо маємо бути ми — українці, що, Богу дякувати, навчилися вже неодного доброго в Америці?

Уявім собі, що повстануть у нас банки в Ню Йорку, Шікаґу, Філядельфії, Дітройті і по інших, менших осередках нашої еміґрації. Правда, це справа не легка, але проте можлива. До того треба, повторяємо ще раз, у першу чергу доброї волі, свідомости та витревалости. **В. Б.**

ЧИ ПОМОЖЕ ЩО ОСТОРОГА?

Джекі Куґен, відомий фільмовий актор, що тепер процесується зо своєю матірю й вітчимом за заряд своє маєтку, зароблених фільмами, радить молодому фільмовому акторові Білеві Лі забезпечити добре свої зарібки, щоб хтось йому не забрав колись тяжко зароблених грошей. З правого боку Беті Ґрейбел, жінка Куґена.

УВАГА, ЙОНГСТАВН, О., І ОКОЛИЦІ!

Злученими силами: укр. прав. громади і 18 укр. національних організацій, як: новозорганізованого від. 28 ОДВУ, відділів Союзів, Нар. Помочі, клюбів і інших, уладжується тут

ПЕРШИЙ ДЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

В НЕДІЛЮ, 5. ЧЕРВНЯ (JUNE) 1938.

в парку „ЛІБЕРТІ ҐРОВ" при ШЕРОН ЛАЙНІ, стоп 29.

Початок у годині 1. пополудні.

До танців грає першорядна орхестра **Мир. Желехівського з Пітсбурга.** Смачні перекуски домашньої кухні, холодні й гарячі напитки.

Програма дня: год. 4. пополудні: виступ місцевого хору укр прав. парохії „Бандуриста", з рядом відповідних пісень; мужеський хор відспіває „Ґамалію" і інші пісні. Виступ 90 дітей школи укр прав. громади з вправами. Хор і діти під управою вся. о. С. Мусійчука. Виступлять також сусідські хори. Будуть перегони, скакання в мішках, тягання шнура, молодечі гри і інші цікаві виступи. — Приходіть усі і заманіфестуймо наші націоналістичні сили та забавимося на свіжім повітрі. Будуть місцеві і позамісцеві бесідники. **Вступ за добровільними датками.** 121,6

ВИКОННИЙ КОМІТЕТ ДНЯ:

о. С. Мусійчук, гонborовий предсідник і відвічальний за програму; **Василь Середніцький,** предс.; **Стефан (Плейтек) Заміщак,** сек.; **Богдан Кіхтан,** касієр; **Дмитро Федина,** секр.; **Юрій Присташ і Іван Баган,** дорадники (едвайзори); пані Ф. Філь, заст. предс.

ПОЗІР! — ПАСЕЙК, КЛІФТОН, ПАТЕРСОН, ҐАРФІЛД, НЮАРК, СІНҐЕК, ВІПАНИ І ОКОЛИЦІ!

ЗАХОДОМ ВІД. 34. О. Д. В. У. ім. БІЛАСА і ДАНИЛИШИНА

улаштовується

ПЕРШОРЯДНИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 29. ТРАВНЯ (MAY) 1938.

У ЛІМБЕРҐ ПАРКУ п. ФЕДЧИШИНА.

Від години 1. пополудні до 9. вечором.

Вступ 35 центів. — Подорож босом в оба боки 40 центів.

Подорож босами з Пасейку від укр. католицької церкви, 42 Van Buren St., з Патерсону від Сити Гол, бос № 42 аж до парку. Боси виїдуть з Пасейку точно в 12. годині вполудне. Комітет старається за вигідні боси.

Приґравати буде орхестра під проводом Йосифа Молодовича.

Перекуска всякого роду, свіжа, під санітарним наглядом. Обслуга чесна. Напитки першої кляси, всякого роду.

Комітет просить за численну участь. Чистий прихід з пікніку піде на піддержку визвольної акції України. За добру забаву і чесну обслугу ручить — **Комітет.** 121

ВЕЛИКИЙ БІГУН.

Одним з найбільших нових бігунів є Чарлз (Чок) Фенскі з Висконсину. Недавно підчас бігу в Де Мойн, Айова, він перебіг 1,000 ярдів за 2 мінути і 10 секунд. За ним його головні суперники: Бел і Романі.

ФЕДЕРАЛЬНА ПРОМИСЛОВА КОМІСІЯ ТА ОХОРОНА СПОЖИВАЧІВ

Припадково з працею над поборюванням нечесного ведення міжстейтової торговлі Федеральна Промислова Комісія старається теж охоронити американських консументів перед обманом та нечесним оголошенням ріжних виробів, пущених на ринок збуту. Особливу увагу звертає на себе систематично ведена кампанія Комісії проти так званих патентових ліків, котрі, мовляв, „лікують" найтяжчу і найстрашнішу недугу. Такі „ліки на все" звичайно не мають лікувальних середників, а деколи навіть шкодять здоровлю. Найгірше те, що хорі люди довіряють тим лікам і шукають у них для себе полекші.

Тут згадаємо про деякі зразки медичних препаратів, котрі виключено з торговлі в березні.

У місті Канзас хемічна спілка оголошувала, що її ліки та води на очі вдержують чистоту, здоровий стан і помагають зберегти природню силу і бистроту очей. Федеральна Промислова Комісія перевела аналізу і переконалася, що вживання тих ліків не поправить і не хоронить очей, ані не принесе користи при лікуванні їх недуг або лихого стану, але навпаки, може погіршити деякі недуги та спричинити сталу неміч.

Продавець медичного препарату в Ню Йорку оголошував, що його продукт лікує недомагання шлунка та впорядковує його чинності і чинності кишок. Така заява показалася брехнею, що довело до відклику такого оголошення.

Інша нюйорська фірма зладила лік, котрий буцімто будує і відновляє кров, побуджує органи травлення, скріпляє нерви, охороняє від надмірної ваги, лікує блідницю і багато інших недуг. Одначе, за осудом Комісії, такі заяви були брехнею, бо препарат не мав потрібних лікувальних середників.

Одна бостонська фірма продавала „природний корм" як успішний середник до лікування численних недуг і недомагань. Одначе, як виявилося, заява тої фірми була перебільшена і тому вона мусіла перестати своє обманне оголошення.

„Електричний пас", цей старий спосіб серед лікувальних обманців, знов появивсь у торговлі, але цим разом з новими запевненнями, а саме, що цей пас має певні фізіологічні властивості через свої магнетичні чинники. Та проте оголошення і продаж паса скоро усунено з торговлі.

Серед інших обманних лікувальних препаратів знаходимо чосникові таблетки, котрі „лікують" високе тиснення крови, кольку і пів тузина інших недуг; концентрацію зерен, „потрібну для сильних зубів та крепких костей"; кількох родів „усувачів порплів", котрі теж давали запевнення на поріст нового волосся; медок, помічний на простуду і ріжнородні кашлі; „електричне накривало", котре лікувало багато недуг тоді, коли хорий спав під тим накривалом, а також препарат, призначений буцімто на лікування жовчі і принесення скорої помочі у недугах носових каналів.

Багато фірм були змушені підписати згоду занехати дальше невірне оголошення ріжнородних інших продуктів, пущених на продаж. Наводячи кілька цих прикладів, треба згадати, що одна ткальня у стейті Савт Каролайна згодилася занехати вживання слова „шовк" для опису свого виробу панчіх, бо це не годилося з правдою. Фірма у Тексасі підписала зобовязання занехати оголошення, що її матеріяли на дахи вдержують чотири рази довше від звичайного матеріялу. Продавці заочних лекцій заявляли, що хто укінчить курс, матиме запевнену посаду, одначе були змушені перестати робити обіцянки, незгідні з правдою. Компанія, що продає „кроплі" газоліни, згодилася занехати оголошення, що вживання їх збільшає користь від 25 до 50 відсотків, запевняючи теж, що тим можна защадити від $4.50 до $9 на кожних сто гальонів газоліни. Три компанії в Ню Йорку й одна в Джерзі Сити були змушені перестати оголошуватися, що продають імпортовану одежу, багато кращу від тутешнього виробу, бо виявилося, що ті убрання і плащі були тут вироблені, з американського матеріялу.

Федеральна Промислова Комісія видала правильник для чесного ведення торговлі численних індустрій. Приписи забороняють, між іншим, невірне оголошування виробів, вживання скритої промислової назви, продаж тутешніх продуктів за імпортовані, надуживання слова „правдиве", невірні заяви про безплатні обслуги і нетючне або неясне подавання цін.

ФЛІС.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У вівторок, 24. травня 1938., в 8:30 год. вечором, помер у Гвайтстовн, на Лонг Айленді, на удар серця довголітній член У. Н. Союзу й Товариства Просвіта, від. 129.,

МИХАЙЛО ГАРАСИМІВ.

Походив з міста Рогатин, у Галичині. До Союзу приступив у лютім 1918. року. Був усе діяльним членом, а останніми роками був організатором Відділу.

Оставив жену й 3. дітей.

Похорон відбудеться в суботу, 28. травня, з дому жалоби, 150-38 — 20 Ровд., у Гвайтстовні. Товариство Просвіта, відділ 129 У. Н. С., візьме в похороні гремільну участь.

Земля Йому пером!

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Степан Мусійчук.

ДО БОРОТЬБИ

До боротьби ми ідімо всі,
Та не борімося словами,
Але завзятими ділами,
Щоб згартувати сталь в вогні
І викресати з діл мечі
На бій з усіми ворогами.
До боротьби ми ідімо враз,
Та не на прю брат проти брата,
Але у бій ідім проти ката,
Що одним фронтом йде проти нас
І нищить всіх, без ріжниці кляс.
Нам на них треба сил й завзяття.
До боротьби йдім одним рядом
На ворога всім нам спільного.
Не сміем мати фронтів много!
Під одним спільним йдім стягом,
Націоналістичним шляхом,
Гуртуймось вкруг вожда одного.
Не той борець, що йде одинцем,
Що творить партії, розлуки,
І братові не подасть руки,
А той, що труд вінчає вінцем
І працю свою кладе тихцем,
Хоч сам терпить голод і муки.
Не той борець, що славу бере
За тихих мас діла все щирі,
А той, що сам йде в маси сірі
І щиру працю й труд несе,
І вчить людей і їх веде,
Щоб жили в згоді, любві й мирі.
Не той борець, що вічно кричить,
Що він герой великих чинів,
А той, що в праці дозагину
Кладе цеголки й сам мовчить,
Братів всіх менших й дітей вчить,
Як жить й боротись за Вкраїну.
Не той борець, що більше все дасть,
Щоб більше хабарів узяти
Й героем більшим за гріш стати,
А той, що чести він не продасть,
А за ідею й життя віддасть,
Хоч сам терпить кпини і страти.
Борцями всі ми, брати, будем
І сестри рідні всі по крові,
Як спільним фронтом у любові
Визвольне діло в руки візьмем
І з Богом працю ми понесем
Для Нації життя й обнови.
До боротьби ми ідімо всі,
Та не борімося словами,
Але завзятими ділами,
Щоб згартувати сталь в вогні
І викресати з діл мечі
На порахунок з ворогами.

УВАГА! — ТРЕНТОН, Н. ДЖ.!

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛ. ГРОМАДА

влаштовує

ПІКНІК

В СУБОТУ, 28. ТРАВНЯ 1938.

(SATURDAY, MAY 28, 1938)

В ПАРКУ P. R. R. FIELD

НА WHITE HEAD RD, E. TRENTON,

біля Car Shop.

Початок пікніку в год. 2. пополудні.

Пікніковий Комітет поробив заходи, щоби всім нашим громадянам і щирим прихильникам дати повне задоволення. Музика добірна. На цей пікнік запрошуємо як місцевих громадян, так і з Брістол, Плейнзборо і ін.. **Дороговказ:** Ідьте босом на E. Trenton A. B. C. D. White Head Rd. і біля мосту на кінці E. State St. пішки до парку яких два бльоки.

На випадок дощу пікнік відбудеться в тім же парку, де є відповідна саля. — КОМІТЕТ. 121

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ

СПІЛЬНИЧКИ ДО БИЗНЕСУ потребує заведення до лікування зіллям, купілями й електричними масажами. Бизнес вимагає здоровля, сили й певної вриси. Вимагається теж невеличкої кавції при приступленню до бизнесу, яка буде звернена при відступленню з бизнесу. Першенство мають ті, що живуть у Ню Йорку, Нюарку й Ірвінґтоні. Досвіду не вимагається. Голоситися особисто до офісу від 10. рано до 6. сполудня. 121-3

ЙОСИФ ІЛЛЯ,
344 EAST 6th STREET, Apt. 3-D,
NEW YORK CITY.

ДВА ПОЛЬСЬКІ ВИСОКІ ДОСТОЙНИКИ БЕЗ МАТУРИ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед судом у Варшаві судять бувшого директора департаменту міністерства скарбу, Міхальского, й бувшого посла Ідзіковского, обох — як виявилося — навіть без матури, обвинувачених за ріжного роду махінації й зловживання на грубі суми. М. і обвинувачують Ідзіковского, що присвоїв собі брилянтову шпильку, призначену для підкуплення „Звійонзком Власцицелі Пекарнь", Міхальского. Ця шпилька коштувала 3,000 зл. Окремо дістав Ідзіковскі аж 20,000 зл. від пекарів „на оборону".

ЗАМОРДУВАЛИ ДВІ СТАРУШКИ В БУЧАЧІ.

У млині в Бучачі якісь бандити замордували, здається, в грабіжницьких цілях дві 70-літні жінки: Марію Поповску й Елізу Модневску. На шиї Поповскої є сліди вдушення.

ВІДСТУПНИКИ.

Польська преса повідомляє, що в Кремянеччині, в Дедеркалах, 50 православних перейшли на римо-католицизм. У сусідніх оселах вчинили це 24 особи. Всі вони нібито належать до давної „шляхти засцянкової".

Шукають людей до праці

ДЯКОВЧИТЕЛЬ, молодий і талановитий учитель „Рідної Школи", фаховий дяк, добрий диригент хору й щирий народній працівник, може обняти посаду дяковчителя з 15. червня б. р. Платня згідно з умовою. Голоситись до: 116-8

SS. PETER & PAUL UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH,
9211 S. Avalon Ave., Chicago, Ill.

ПОХОРОННІ ЗАВЕДЕННЯ

УВАГА! МЕНВІЛ, Р. АЙ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ТОВАРИСТВО ім. М. ДРАГОМАНОВА, ВІД. 181 У. Н. СОЮЗУ

влаштовує

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

У ПОНЕДІЛОК, 30. ТРАВНЯ (MAY) 1938. РОКУ

НА ПЛОЩІ КОЛО У. Н. ДОМУ НА КОМПИЛАЙ ВУЛ.

Початок у 2. годині пополудні.

Товариство запрошує всіх місцевих і околичних громадян прийти численно. За добру забаву ручить Комітет. 121

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (2)

Вчувши наглий рев льва, хлопці станули мов остовпілі. Дик перший відзискав притомність. Заховавши свій стид, він почав з цілої сили втікати. За ним тупцював відважний Док. Бо, хоч він чванився, що льва не боїться, то всетаки не бажав собі з ним віч на віч зустрічатись. Вони бігли з цілої сили, що за ними аж піднімалась курява.

Їх ціллю було дістатись до найближчого дерева і вискочити на нього та вгорі заховатись. Прибігши до дерева, хлопці обернулись, чи часом лев їм уже не за плечима. На їх здивування, ніде льва не було видно. Вони відітхнули. „Ти чого так утікав?" — запитав глумливо Дик. „Тиж хвалився, що льва не боїшся". „Колиж бо ти, втікаючи, забрав зо собою стріли", відповів Док.

Нагло вони почули на дереві, над собою, якісь дивні малпячі оклики. Зпочатку вони боялись поглянути вгору. Та по хвилі Док підвів очі і побачив Тарзана, який реготався з хлопців. Хлопці зраділи і розказали йому про льва. „Ходім і вбиймо його", закликав Дик і додав: „А ти, Док, побудь тут, бо ти занадто налякаєшся". Дока немов хто вколов шпилькою.

Тарзан зіскочив з дерева й, ніби нічого не знаючи, приказав хлопцям вести його там, де був лев. Прийшовши до дерева, покритого внизу кущами, Тарзан зупинився. Не говорячи ні слова, він відгорнув кущі і за ними появилась клітка з величезним львом у середині. Лев радісним поглядом зустрів Тарзана. Він цілком не мав кровожадних намірів.